

De stoel

Wie de beelden van het kandidatentornooi zag, zal het opgevallen zijn dat de spelers allemaal in een andere stoel zaten (zie bv de foto's op <https://www.chess.com/news/view/2021-fide-candidates-chess-tournament-round-9>). De organisatie had luxe bureaustoelen voorzien, maar de spelers (behalve blijkbaar MVL) ruilden die al gauw in voor modellen die hen beter lagen (of zaten, beter gezegd).

Een goede stoel voor een schaker is al even belangrijk als het bord, de stukken, de tafel, de verlichting, de omgeving. De (bal)pen laat ik even buiten deze beschouwing, want dat heeft de schaker zelf in de hand (pun intended). Topspelers die hierop invloed kunnen uitoefenen (meestal enkel de top tien van de wereld) hebben hier inderdaad aandacht voor. Fischer was de eerste om hier kwaliteitseisen voor op te leggen, later gevolgd door Karpov en Kasparov in hun WK-matchen.

Maar de stoel zelf moet letterlijk goed zitten. Het mag (mijns inziens) inderdaad geen luxe fauteuil zijn, waarin je liever de ogen sluit en mijmert over waarom je niet aan een strand ligt in plaats van aan een schaakbord. Dat was bv ook de mening van Kasparov. Foto's van twee schakers tonen meestal niet zo duidelijk de stoelen waar ze op zitten, maar wie op internet een beetje de evolutie volgt van Kasparov's matchen tegen Karpov, zal een evolutie zien in de gebruikte modellen. Een goede foto vind je bv op

<https://www.marca.com/80aniversario/eventos/2018/10/09/5bad5c93468aebc7188b4586.html> : Kasparov op een gewone stoel, Karpov op een iets gemakkelijker bureaustoel. De keuze van Kasparov gaf misschien symbolisch ook aan dat hij als gewone schaker het establishment wou aanpakken. Je weet maar nooit met de tics en motivaties van de spelers op dat niveau.

Ik vermoed dat sommige spelers een meer gewoon exemplaar verkiezen, omdat dit minder afleidt – het geeft de speler zelf ook het signaal dat hij daar zit om zijn brood te verdienen, om te werken, niet voor zijn plezier.

Een stoel kan voor sommige mensen ook letterlijk voor ongemak zorgen. Wie ooit op zijn staartbeen is gevallen, of andere fysieke ongemakken heeft aan zitvlak of rug, zal beamen dat de ene stoel niet de andere is. Ik beken dat ik graag wat stoffen vulling onder de kont heb. Even terzijde: de meest comfortabele autostoel waar ik ooit in zat, was de passagiersstoel in een Porsche Cayenne (van een collega voor alle duidelijkheid, ikzelf rijd met een Skoda) – na drie uur rijden stapte ik uit alsof ik net drie uur in een salonzetel had vertoefd.

Het meest onorthodoxe gebruik van een stoel staat op naam van Hans Berliner. De foto die je hier van hem vindt (<http://www.quantumgambitz.com/blog/chess/hans-berliner-1929-2017>) legde niet een éénmalig feit vast. Hij had vaak de gewoonte om zo te zitten, voor een hogere kijk op het bord.

Een "gewone" schaker heeft weinig impact op de stoelkeuze in een toernooi. Vaak is het take it or leave it, en zijn de stoelen standaard exemplaren (van klapstoel, over stapelbare exemplaren tot stoelen met stoffen zitting en rug- en armleuning). Misschien heeft een ancien in een club zijn eigen stoel, maar vaak gaat het meer over een favoriete plaats in de speelzaal, dan over de stoel zelf.

Ik herinner me een open in Gent, waar de plastic terrasstoelen niet bestand bleken tegen het gebruik van een (niet zo slanke) jongeman, die tijdens zijn partij de stoel op de twee achterste poten balanceerde, en prompt erdoor zakte. Dat type stoel staat bij mij trouwens helemaal onderaan de comfortladder – dat er ééntje sneuvelde vond ik allerminst erg. Ervaring met echt slechte stoelen heb ik niet meteen, maar ik ken wel een anekdote van een schaker die vast zat op zijn stoel. Tijdens een IC-wedstrijd ging de man op een stoel met een slechte (multiplex) zitting zitten (je kent het type

stoel wel, zo'n stapelbare refterstoel, vaak gebruikt in scholen), en een splinter raakte vast in zijn (kostuum)broek. Aangezien dat een moeilijk bereikbare plaats is, moest hij de hulp van een tegenstander inroepen om te zien hoe hij er met het minst schade aan de broek kon loskomen. Dat lukte uiteindelijk toch maar half en man en broek kwamen vrij met beperkte schade.

Het gebruik van de stoel als tactiek bij wedstrijden (goede stoelen voor de thuisploeg, de mindere exemplaren voor de tegenstanders) is mij nooit opgevallen, maar ik vermoed dat sommige clubs dit wel uitspeelden. Hieraan gerelateerd zag ik onlangs in een knipoogske (clubblad van de KOSK), dat er clubs waren die consequent de interclub tegenstanders met het gezicht richting zon opstelden (zowat het oudste advies dat er is - van Ruy Lopez namelijk), wat bij momenten ook voor de nodige animositeit kon zorgen. Anderzijds zijn er scheidsrechters die hier wel degelijk oog voor hebben en dan voor een andere opstelling van tafels en/of borden zorgen.

Wat schakers misschien meer hinderlijk vinden dan de stoel an sich, is de plaats rondom de stoel. Niets is vervelender, dan je tussen rijen stoelen moeten wringen, omdat je in een open net in het midden van een rij te dicht bij elkaar opgestelde tafels zit. Niet iedereen zit met een rechte rug dicht tegen het tafelblad, en je zou er sommigen van verdenken net zo ver van het bord te willen zitten, zodat ze gestoord moeten worden. Met Corona gaan organisatoren hier trouwens ook aandacht moeten aan besteden, of bij de eerste beste controle zal het toernooi stilgelegd worden.

Wie meer anekdotes heeft over stoelen bij schaakwedstrijden, daar is het commentaarveld voor.